

**Mustaqillik davri kutubxona-axborot muassasalari rivojlanishining
yangi bosqichi**

To'xtarova Shahnoza Xudoyberdi qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

ARM rahbari,

***Annotatsiya:** maqolada mustaqillik davri kutubxona-axborot muassasalari rivojlanishining yangi bosqichi yoritilgan. Maqolada "kutubxona" so'zining turli davrlardagi tahlili, rivojlanish bosqichlari haqida ma'lumotlar berilgan.*

***Калум сўзлар:** kutubxona, kutubxonashunoslik, kitobxon, elektron kutubxona, katalog, elektron katalog.*

***Abstract:** the article describes a new stage of the development of library and information institutions during the period of independence. The article provides information about the analysis of the word "library" in different periods and the stages of its development.*

***Key words:** library, library science, reader, electronic library, catalog, electronic catalog.*

Kirish. Bugungi yoshlarning o'qishga bo'lgan qiziqishlarini yuksaltirish maqsadida keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini rivojlantirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish hamda targ'ib qilish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi to'g'risidagi"gi qarori¹ dasturulamal bo'lmoqda. Shu qarorga asoslanib barcha ta'lim muassasasidagi ARMLarda nashriyotlar bilan hamkorlikda "Kitob ko'rgazmalari" tashkillashtirib kelinmoqda. Bu o'z o'rnida muassasa o'quvchilarining mutolaa madaniyati hamda kitob o'qishga bo'lgan qiziqishini ortishiga yordam bermoqda. Qolaversa, ta'lim muassasalaridan tortib Respublika miqyosida bosqichma-bosqich o'tkazilayotgan "Yosh kitobxon", "Eng zukko kitobxon" nomi ostida o'tkazilayotgan tanlovlar va

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 13-sentabrdagi PQ-3271-sonli [qarori](http://www.tadqiqotlar.uz)
www.tadqiqotlar.uz

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

g'oliblar uchun ajratilgan yirik sovrinlar yanada kitob mutolaasiga qiziqish ortishiga sabab bo'lmoqda.

Asosiy qism. Kutubxonashunoslik faninining rivojlanish bosqichlari mustaqillikkacha bo'lgan davrni Professor O. G'. Qosimova va T. B. Yesimovlarning "Umumiy kutubxonashunoslik" nomli darsligida uch davrga bo'lib ko'rsatilgan:

1918-1945 – yillar;

1946-1974 – yillar;

1975-1990 – yillar.

Z. Berdiyevaning "Kutubxonashunoslik" darsligida esa 1991-yildan keying davr esa to'rtinchi bosqich deya ta'kidlab o'tilgan. Mustaqillik davridagi o'zgarishlarni inobatga oladigan bo'lsak, mening nazdimda mustaqillikdan keyingi davrni ham uch bosqichga bo'lib talqin qilsak arziydi. Ya'ni,

1-bosqich davri: 1991-2006 – yillar;

2-bosqich davri: 2006-2019 – yillar;

3-bosqich davri esa 2019-yildan hozirgacha bo'lgan davrni o'z ichiga oladi.

Bu bosqichma bosqich davrlar bo'yicha olib qaraydigan bo'lsak, birinchi bosqich davrida sohamizdagi ko'zga ko'rinadigan muammolar talaygina bo'lib, ularning oldini olish uchun harakatlar amalga oshirila boshlangan. Yuqorida ta'kidlab o'tganimizdek, yurtimizda mustaqillik qo'lga kiritilganidan so'ng jamiyatning barcha qatlamlarida o'zgarishlar yuz bera boshlagan. Avval iqtisod keyin siyosat deganlaridek, dastavval, bozor iqtisodiyoti sharoitiga o'tish davri boshlangan. Barcha sohada iqtisodiyotni mustahkamlash, moddiy-texnik bazani mustahkamlash, ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy-ma'rifiy sohalarda bo'lgani kabi madaniyat va san'at sohasida ham kamchiliklarni aniqlab, o'rnini to'ldirish uchun e'tibor oshdi.

2002-yili Buxoroda o'tkazilgan "Internet va kutubxona-axborot resurslari fan madaniyat, ta'lim va biznes sohalarida" mavzuidagi 2-xalqaro konferensiyasi materiallarida to'planib qolgan muammolar haqida, jumladan, shunday yoritilgan: "Bugungi kunda ko'pgina kutubxonalar maxsus moslashtirilmagan, fondlarni

saqlash, kitobxonlarga xizmat ko'rsatish, xodimlar mehnatini muhofaza qilish uchun shart-sharoit mavjud bo'lmagan binolarda joylashgan. Kutubxonalarning texnik holatini aniqlash bo'yicha o'tkazilgan dastlabki tekshiruvlar natijasida respublikamizning ko'pgina kutubxonalari tang ahvolda ekanligi aniqlandi. Aksariyat kutubxonalarning binolari va isitish sistemalari kapital ta'mirlashga muhtoj. Kutubxonalardagi jihozlar va mebel eskirgan va hozirgi ish sharoiti talablariga javob bermaydi. Kutubxonalarning fondlarini joylash tirish uchun mo'ljallangan stellajlar holati yong'inga qarshi xavfsizlik normativlariga mos kelmaydi. Kutubxonalarning fondlari davlat standarti talablariga zid ravishda joylashtirilgan. Kutubxonalarning moddiy-texnika bazasini mustahkamlashga ajratilayotgan pul mablag'lari mutlaqo yetarli emas.

Kutubxonachilik ishi sohasini tubdan o'zgartirishga asos bo'lgan sohaga oid birinchi marta qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining "Axborot-kutubxona faoliyati to'g'risida"gi Qonuni, 2006-yil 20-iyunda qabul qilingan Prezidentimizning "Respublika aholisini axborot-kutubxona bilan ta'minlashi tashkil etish to'g'risida"gi, 2011-yil 23-fevraldagi "2011—2015-yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari negizida axborot-kutubxona va axborot-resurs xizmatini yanada sifatli takomillashtirishning chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarorlari, 2012-yil 20-martda qabul qilgan "Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi axborot-resurs markazi ishini takomillashtirish haqida"gi Qarorning o'ziyoq bu davrning o'ziga xos xususiyatlarini va ahamiyatini ko'rsatadi. Qarorning maqsadi o'sib kelayotgan yosh avlodning intellektual ehtiyojlarini qondirishga, madaniy, ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni saqlab qolishga yo'naltirilgan yangi axborot kutubxona muassasalarini barpo etish bilan aholini yanada kengroq va tizimli axborot bilan ta'minlash uchun shart-sharoitlar yaratishga qaratildi².

Mavjud ilmiy-universal kutubxonalar negizida tashkil topgan axborot-kutubxona markazlari zimmasiga aholiga axborot-kutubxona xizmati ko'rsatishni sifat jihatidan yangi darajaga ko'tarish, uning ilmiy, ta'lim, axborot va madaniyat

² *Mannonov, O.Y./Mavlyanov, G.K Axborot kutubxona texnologiyasi (Kasb-hunar kollejlari uchun o'quv qo'llanma).-Toshkent: NOSHIR, 2013.-B.-5*
www.tadqiqotlar.uz

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

sohasidagi qiziqishlarini zamonaviy axborot texnologiyalari asosida tezkorlik bilan qondirish, an'anaviy kutubxona xizmati ko'rsatishdan o'z axborot resurslarini yaratish va jahon ilmiy-ta'lim axborot resurslaridan foydalanish imkoniyatini berish, milliy va xorijiy bosma va elektron nashrlar fondini shakllantirish, saqlash va foydalanish uchun berish, yig'ma elektron katalog yordamida axborot resurslarini birlashtiruvchi elektron kutubxonalar va ma'lumot bazalarini yaratish, joylardagi axborot-resurs markazlari faoliyatini muvofiqlashtirish hamda tashkiliy-metodik jihatdan ta'minlash vazifalari yuklatildi.

Kutubxona va kitobxonlik saviyasini oshirish, mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashda ilm fanga bo'lgan e'tiborni kuchaytirish natijasi o'laroq, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2013-yil 17-dekabrda PQ-2088-son qarori asosida O'zbekistonda ham Janubiy Koreya davlatining ilg'or tajribasi asosida Respublikamizdagi yirik axborot kutubxona muassasalarini birlashtiruvchi Elektron kutubxona: "Milliy umumta'lim elektron kutubxona"si loyihasi ishlab chiqildi hamda O'zbekiston Milliy kutubxonasi tarkibida 2019-yil aprel oyida Elektron kutubxona to'liq ishga tushurildi. Elektron kutubxonaning korporativ avtomatlashtirilgan axborot-kutubxona tizimi UzNEL - bu shunday tizimki, uning funksiyasialari, ayniqsa, kutubxona axborot xizmati asosan avtomatlashtirish (kompyuterlar, serverlar, tashkiliy-texnika vositalari, dasturiy komplekslar) va telekommunikatsiya vositalari yordamida amalga oshiriladi. UzNEL tizimi respublikadagi 21 ta axborot-kutubxona muassasalarini O'zbekiston Milliy kutubxonasining yagona avtomatlashtirilgan tizimi orqali elektron resurslardan foydalanish bo'yicha elektron, o'zaro aloqa masalasini hal qiladi, axborot almashinuvini tashkil etish hamda O'zbekiston Respublikasi axborot-kutubxona muassasalarining bosma fondlarini yagona tizimga birlashgan holda raqamlashtirishga imkon beradi³.

Har bir faoliyati davom etayotgan ustuvor yo'nalishlarda, xoh u muassasa bo'lsin xoh u strategiya yoki biron bir soha, barchasida o'zining keyingi taraqqiyoti

³ Kattabekov Alisher. *Milliy umumta'lim elektron kutubxona markazi hamda korporativ avtomatlashtirilgan axborot-kutubxona tizimi*//// "Fan, ta'lim, madaniyat va biznesda internet va axborot-kutubxona resurslari", xalqaro konferensiya materiallari "Centarl Asia – 2023", 2023.– B. 188-194.

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

uchun mo'ljallangan bosqichlari mavjud bo'ladi. Shuningdek, Kutubxonashunoslik sohasining ham ma'lum bir belgilangan bosqich hamda davrlari mavjud. Bu bosqichlar ma'lum bir davrlarni o'z ichiga oladi, ya'ni:

1. *An'anaviy kutubxonalar*
2. *Komputerlashtirilgan kutubxonalar*
3. *Avtomatlashtirilgan kutubxonalar*
4. *Elektron kutubxonalar*
5. *Virtual kutubxonalar.*

Hozirgi kunda biz bu sohaning beshinchi ustuvor bosqichidamiz. Dastavval an'anaviy kutubxonalardan foydalanilgan bo'lib, keyinchalik sohamiz zamon bilan hamnafas rivojlanib kutubxonalarda ham o'zgarishlar paydo bo'la boshlagani sari yangi imkoniyatlar eshiklari ochilib, yangi bosqichlarga o'ta boshlagan. Barcha bosqichda ham kutubxonadan foydalanish keng imkoniyatli bo'lgan, biroq har bir rivojlanish bosqichida kutubxonachilar va foydalanuvchilar uchun eskisiga qaraganda ko'proq qulayliklar yaratilgan.

Yurtimizda kutubxonashunoslik ishida islohotlar davri boshlangandan so'ng, sohamizdagi muassasalar tizimi qaytadan tashkil topa boshlagan. Madaniyat va sport ishlari vazirligi tizimidagi 6000 dan ortiq ommaviy kutubxonalar o'quv muassasalari tarkibidagi maxsus kutubxonalar — maktab, kollej, litsey, oliy o'quv yurtlari kutubxonalariga qo'shildi va axborot-resurs markazlari tashkil etildi. Endilikda o'z-o'zidan kutubxona muassasalarining tarkibiy qismlari, shtat jadvallari, boshqaruv tizimlari ham o'zgargan.

2011-yil 13-aprelda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining "Axborot-kutubxona faoliyati to'g'risida"gi Qonuni 2-bobi "Axborot-kutubxona faoliyati sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi"⁴ deb ataldi va unda axborot-kutubxona muassasalari boshqaruvi belgilab berildi.

Qonunning 5-moddasi "Axborot-kutubxona faoliyati sohasidagi davlat boshqaruvi"ga bag'ishlangan. Unga ko'ra, "Axborot-kutubxona faoliyati sohasidagi davlat boshqaruvi" O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi va u

⁴ <https://lex.uz/docs/-1769736>
www.tadqiqotlar.uz

axborot-kutubxona faoliyati sohasida maxsus vakolat bergan davlat organi tomonidan amalga oshiriladi. Ushbu Qonunning 6-moddasi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining axborot-kutubxona faoliyati sohasidagi vakolatlari belgilab berilib, ular quyidagilardan iborat:

- axborot-kutubxona faoliyati sohasidagi davlat siyosatining amalga oshirilishini ta'minlaydi;
- axborot-kutubxona faoliyati sohasidagi davlat dasturlarini tasdiqlaydi;
- axborot-kutubxona faoliyati sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlarni qabul qiladi;

AKMni tashkil etish, qayta tashkil etish va tugatish tartibini belgilaydi;

- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qonun hujjatlariga muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshirishi mumkin.

Qonunning 7-moddasi hududlardagi va muassasalar tizimidagi maxsus vakolatli davlat organlarining vazifalarini aniqlashtirib berdi, masalan, oliy o'quv yurtlari tarkibidagi axborotresurs markazlari uchun Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi — maxsus vakolatli organ, Mudofaa vazirligi tizimidagi kutubxonalar uchun Mudofaa vazirligi maxsus vakolatli organ. Ya'ni:

- axborot-kutubxona faoliyati sohasidagi davlat siyosatining amalga oshirilishida ishtirok etadi;
- axborot-kutubxona faoliyati sohasidagi davlat dasturlarini ishlab chiqadi va amalga oshiradi;
- axborot-kutubxona muassasalari faoliyatini muvofiqlashtiradi;
- axborot-kutubxona faoliyati sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlar va normativ hujjatlarni ishlab chiqadi hamda qabul qiladi;
- axborot-kutubxona resurslarini noyob va alohida qimmatli axborot-kutubxona resurslari sirasiga kiritish tartibini, shuningdek, ularni saqlash va ulardan foydalanish tartibini belgilaydi;
- axborot-kutubxona faoliyati sohasida kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirishni tashkil etadi;
- axborot-kutubxona muassasalarining hisobini yuritadi;

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

- yig'ma elektron katalogni shakllantirish va yuritish tartibini tasdiqlaydi;
- maxsus vakolatli davlat organi qonun hujjatlariga muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshirishi mumkin.

Axborot-kutubxona muassasalari faoliyatini boshqarishning vazifasi, afzalliklari yuqorida sanab o'tilgan vazifalar mazmuni bilan bir xil. Maqsad — butun bir tizimni maqsadli, samarali va rejalashtirilgan holda tashkil etish va yuritish. 2012-yil 20-martda Prezidentimiz tomonidan qabul qilingan “Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi axborot-resurs markazi faoliyatini tashkil etishning chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qaroridan so‘ng Milliy kutubxona negizida Respublika uslubiy kengash tuzildi va o‘z faoliyatini olib boradi. Kengashga barcha maxsus vakolatli organlarning rahbarlari, soha mutaxassislari kiritildi. Uslubiy kengash Idoralararo muvofiqlashtiruvchi kengashning faoliyatini mazmunan va mantiqan davom ettiruvchi tashkilot bo‘lib, mamlakatda axborot-kutubxona faoliyatini tashkil etish, tartibga solish bo‘yicha davlat siyosatini amalga oshirish yo‘lida ish olib bordi. “Axborot-kutubxona faoliyati to‘g‘risida”gi Qonunda va boshqa hujjatlarda belgilab berilgan vazifalarni amalga oshirishda uslubiy rahbarlikni amalga oshirish, turli uslubiy, me‘yoriy, qonuniy hujjatlarni ishlab chiqish va tasdiqlash uchun yuqori tashkilotlarga taqdim etish bilan shug‘ullandi. Kengash tomonidan elektron kutubxona, elektron katalog, yig‘ma elektron katalog tashkil etish, elektron ta’lim, majburiy nusxa haqidagi Qonun, kitobxonlarga masofadan turib xizmat ko‘rsatish, kutubxona fondi bilan ishlash, fondan adabiyotlarni chiqarish, kitobxonlarga xizmat ko‘rsatishning pulli va bepul ko‘rsatiladigan ish usullari, noyob qo‘lyozmalar bilan ishlash, aholidan nodir adabiyotlarni jalb etish, kutubxonalarda hisob va hisobga olish ishlari bo‘yicha qator huquqiy va me‘yoriy hujjatlar tayyorlanib, amaliyotga joriy etildi. Uslubiy kengash sohaga oid AKMLar xodimlarining malakasini oshirish, qayta tayyorlash ishlarini ham tashkil etadi va unga oid hujjatlarni tayyorladi. Sohaga oid xalqaro ilmiy anjumanlarni, respublika miqyosidagi seminarlar va anjumanlarni, axborot-kutubxona haftaligini o‘tkazishda ham tashabbus bilan chiqdi va ishtirok etdi.

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

AKMlarning faoliyatini to'g'ri tashkil etish, belgilangan vazifalarni to'g'ri amalga oshirish, axborot-kutubxona faoliyatidagi barcha jihatlarni maqsadli va aniq bajarish borasida O'zbekiston Milliy kutubxonasi tarkibida ilmiy-uslubiy bo'lim, boshqa muassasalarning bosh kutubxonalari negizida ham ilmiy-uslubiy bo'limlar, viloyatlardagi axborot-kutubxona markazlari tarkibida uslubiy bo'limlar tashkil topgan. Bu bo'limlar o'zlariga mansub kutubxonalar uchun uslubiy qo'llanmalar, varaqalar, ko'rsatmalar tayyorlaydi, tarqatadi, uslubiy o'quv seminariyan, seminar-treninglar, o'quv mashg'ulotlari tashkil etadi, ilg'or ish tajribalarini o'rganadi, ularni amaliyotga joriy etadi, sohaga oid qonuniy hujjatlarda belgilab berilgan vazifalarni amalga oshirishda ishtirok etadi, AKMlar faoliyatiga uslubiy rahbarlik qiladi, o'zlarining tizimidagi AKMlarning ish rejalarini va hisobotlarini qabul qiladi, tahlil qiladi, umumlashtiradi va tegishli ma'lumotlarni tayyorlaydi, OAVlari bilan hamkorlik qiladi, raqamli hisobotlarni statistik tashkilotlarga jo'natadi.

Mamlakat AKMlarida ish turlarining bir tizimda, yaxlitlikda, yagona uslubiyot asosida olib borilishini tashkil etadi, nazorat qiladi. Turli ilg'or ish tajribalari, yo'nalishlari, yangi dolzarb mavzularda ishni yuritish, amalga oshirishga qaratilgan loyihalarni ishlab chiqadi, boshqaradi. Albatta, bu ishiarning barchasida Idoralararo kengash tomonidan qo'yilgan vazifalar, qonuniy hujjatlarda belgilangan mezonlar, O'zbekiston Respublikasi Qonunlari doirasida ish olib boriladi. Boshqaruv vazifalarining asosiy qismini markazdan viloyatlarga, viloyatlardan shahar-tumanlardagi davlat va boshqaruv idoralariga o'tishini ta'minlash ishlari tashkil etadi. Kutubxonalar ishini tashkil etishda ilmiylik, adolatlilik, kasbiy, nazariy va amaliy bilim, tashkilotchilik, tadbirkorlik, milliylik, xalqaro tajribalarga va ilg'or ish tajribalariga amal qilish, xalqchillik tamoyillariga suyanish samarali foyda keltiradi.

O'rta maxsus ma'lumotli kadrlar tayyorlash 1930-yillarda kichik o'quv kurslarida, to'garaklarda tayyorlangan. 1937-yildan boshlab mamlakatimizda tashkil topib kelgan Toshkent madaniyat, Nukus madaniyat, Buxoro madaniyat, Namangan madaniyat, Qarshi madaniyat o'rta maxsus bilim yurtlarida

tayyorlangan bo'lsa, keyinchalik respublika bo'yicha (2013-yilga kelib 136 ta) tumanlar, shaharlar, viloyatlar markazida tashkil topgan san'at, pedagogika kollejlari tarkibidagi axborotlashtirish-kutubxonashunoslik yo'nalishlarida tayyorlana boshlandi.

AKMLar faoliyatida quyidagi rejalar tuzilishi an'anaga aylangan:

1. *Uzoq muddatga mo'ljallangan istiqbolli (perspektiv) rejalar, u 3—5 yilga mo'ljallanadi.*

2. *Yillik ish rejasi.*

3. *Choraklik ish rejasi.*

4. *Oylik ish rejasi.*

5. *Ayrim tadbirlarning rejasi yoki dolzarb (tezkor) reja.*

Istiqbolli rejalar ko'p yillar davomida — 3 va 5 yilga mo'ljallab tuziladi. Ular asosida kutubxonalarning ish rejaları tuzilib, yuritiladi. 2011-yil 23-fevralda Prezidentimiz tomonidan qabul qilingan “2011—2015-yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari negizida axborot-kutubxona va axborot-resurs xizmatini takomillashtirishning chora-tadbirlari to'g'risida”gi qarordan so'ng barcha AKMLar 2015-yilgacha mo'ljallangan ish rejalarini ishlab chiqdilar. Unda elektron resurslar yaratish va elektron katalog tuzish vazifalari kiritilgan. 2012-yil 20-martdagi 1729-sonli Qarordan so'ng bu yana takomillashib, respublika bo'yicha 2020-yilgacha yig'ma elektron katalog tuzish, elektron resurslar, to'liq matnli ma'lumotlar bazasini yaratishning istiqbolli rejasi tuzib olindi. Kutubxonada yillik hisobot uchun asos bo'luvchi kutubxona hujjatlari mavjud. Yil boshida kitobxonlar qayta ro'yxatdan o'tkazilishi bilan aniq qancha kitobxonlar borligi, qancha kitobxonlar umuman kutubxonadan foydalanmagani aniqlanadi. Bunda asosiy hujjat kitobxon formulari hisoblanadi. Hozirgi paytda “IRBIS”, “KADATA”, “KARMAT” dasturlaridagi “Kitobxon AIJ” bu hisobni yanada aniq chiqarishga yordam beradi. Kitobxonlarni qayta ro'yxatdan o'tkazish haqida xabar berish, varaqlartarqatish, elektron pochta orqali xabar jo'natish va boshqa yo'llar bilan olib boriladi. Keyingi paytda yirik kutubxonalarning hisobotlari Yevropa mamlakatlaridagi kabi kitob yoki albom shaklida ham, kutubxona saytida elektron

shaklda ham tayyorlanib, keng jamoatchilikka ma'lum qilinmoqda. 2013-yili Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi birinchi marta 2012-yilgi hisobotini "Kelajakka intilayotgan kutubxona" nomi bilan illustratsiyali, rangli kitob shaklida nashr etilgan⁵. Xulosa qilib aytganda, ilk mustaqillik davrlaridanoq bu sohani rivojlanishi uchun qaratilgan e'tibor bugungi kun yoshlarini yuksalishi uchun imkon berdi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 13-sentabrdagi PQ-3271-sonli [qarori](#)
2. Mannonov,O.Y./Mavlyanov,G.K Axborot kutubxona texnologiyasi (Kasb-hunar kollejlari uchun o'quv qo'llanma).-Toshkent:NOSHIR, 2013.-B.-5
3. Kattabekov Alisher. Milliy umumta'lim elektron kutubxona markazi hamda korporativ avtomatlashtirilgan axborot-kutubxona tizimi//// "Fan, ta'lim, madaniyat va biznesda internet va axborot-kutubxona resurslari", xalqaro konferensiya materiallari "Centarl Asia – 2023", 2023.– B. 188-194.
4. <https://lex.uz/docs/-1769736>
5. Ohunjonov,E. Vatan kutubxonachiligi tarixi(darslik)/2-qism.- Toshkent:Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2008.-B.-295
6. Berdiyeva, Z. Sh. Kutubxonashunoslik(kasb-hunar kollejlari uchun o'quv qo'llanma)/ 3-nashr.-Toshkent:ILM ZIYO, 2014.-B.-85-87
7. <https://tiue.uz/en/tashkent-book-fest-2022-takes-place-in-tashkent/>

⁵*Berdiyeva, Z. Sh. Kutubxonashunoslik(kasb-hunar kollejlari uchun o'quv qo'llanma)/ 3-nashr.-Toshkent:ILM ZIYO, 2014.-B.-85-87*
www.tadqiqotlar.uz